

HANS H. ØRBERG

LINGVA LATINA

PER SE ILLUSTRATA

COLLOQVIA PERSONARVM

DOMVS LATINA

ANNO MMV

COLLOQUIA PERSONARVM

© Hans H. Ørberg 1998

Omnia proprietatis iura reservantur

Ex officina typographica *Special-Trykkeriet Viborg*
anno 1998, 2001, 2005

Imagines delineavit *Peer Lauritzen*

ISBN 87-997016-6-9

LINGVA LATINA

PER SE ILLUSTRATA

PARS I: FAMILIA ROMANA

PARS II: ROMA AETERNA

INDICES

GRAMMATICA LATINA

EXERCITIA LATINA I & II

COLLOQUIA PERSONARVM

SERMONES ROMANI

Plautus: AMPHITRYO COMOEDIA

CATILINA. Sallustius & Cicero

Caesar: DE BELLO GALLICO

Petronius: CENA TRIMALCHIONIS

Domus Latina, *Skovvangen 7*

DK-8500 Grenaa, Dania

www.lingua-latina.dk

AD DISCIPVLVM

Colloquia quae hoc libro continentur legenda sunt post singula capitula eius libri cui titulus est *FAMILIA ROMANA*: Colloquium I post Capitulum I, Colloquium II post Capitulum II, item cetera.

Discipulus qui hunc ordinem sequetur in legendo nullas declinationes sibi ignotas inueniet nec ulla vocabula nova praeter pauca quae illustrantur in marginibus paginarum aut per se intelleguntur. Itaque his amicorum Romanorum colloquiis legendis discipulus studiosus res grammaticas necessarias et vocabula Latina frequentissima, quae in ipsis capitulis iam cognovit, etiam certius discet ac memoria retinebit.

Hans H. Ørberg

Suavis autem est narratio quae habet
... colloquia personarum

CICERO, *Partitiones oratoriae* 32

INDEX COLLOQVIORVM

Colloquium I	<i>Mārcus, Iūlia</i>	7
Colloquium II	<i>Dēlia, Libanus</i>	9
Colloquium III	<i>Dēlia, Syra, Aemilia, Iūlia</i>	10
Colloquium IV	<i>Syra, Dāvus, Iūlius</i>	12
Colloquium V	<i>Iūlius, Dāvus, Mēdus</i>	14
Colloquium VI	<i>Mēdus, Iūlius, Dāvus, Syrus, Lēander, Ursus</i>	16
Colloquium VII	<i>Dōrippa, Lȳdia, Mēdus</i>	18
Colloquium VIII	<i>Iūlius, Aemilia, Flōra, Iūlia</i>	20
Colloquium IX	<i>Faustīnus, Rūfus</i>	23
Colloquium X	<i>Iūlia, Syra</i>	25
Colloquium XI	<i>Sextus, Fabia</i>	28
Colloquium XII	<i>Mīles, Cornēlius, Mēdus</i>	30
Colloquium XIII	<i>Medicus, Syrus, Iūlius, Aemilia, Syra</i>	33
Colloquium XIV	<i>Aemilia, Iūlius</i>	36
Colloquium XV	<i>Mārcus, Iūlia, Aemilia, Iūlius, servī</i>	39
Colloquium XVI	<i>Dōrippa, Lepidus, Lȳdia, Mēdus</i>	41
Colloquium XVII	<i>Iūlia, Mārcus</i>	45
Colloquium XVIII	<i>Sextus, Mārcus, Titus</i>	49
Colloquium XIX	<i>Fabia, Cornēlius</i>	53
Colloquium XX	<i>Diodōrus, Tlēpolemus, Symmachus</i>	57
Colloquium XXI	<i>Diodōrus, Symmachus, Sextus</i>	63
Colloquium XXII	<i>Dōrippa, Sanniō, Albīnus</i>	67
Colloquium XXIII	<i>Iānitor, Tlēpolemus, Dāvus</i>	70
Colloquium XXIV	<i>Diodōrus, Symmachus, Tlēpolemus</i>	72

PERSONAE

Aemilia, uxor Iūlii

Albīnus, tabernārius

Cornēlius, dominus

Dāvus, servus Iūlii

Diodōrus, lūdi magister

Dōrippa, amīca Lȳdiae

Fabia, uxor Cornēlii

Faustīnus, pāstor

Flōra, puella

Iānitor Iūlii

Iūlia, puella, filia Iūlii et Aemiliae

Iūlius, dominus

Lēander, servus Iūlii

Lȳdia, amīca Mēdi

Mārcus, puer, filius Iūlii et Aemiliae

Mēdus, servus Iūlii

Mīles Rōmānus

Quīntus, puer, filius Iūlii et Aemiliae

Rūfus, agricola

Sanniō, iānitor

Sextus, puer, filius Cornēlii et Fabiae

Symmachus, medicus

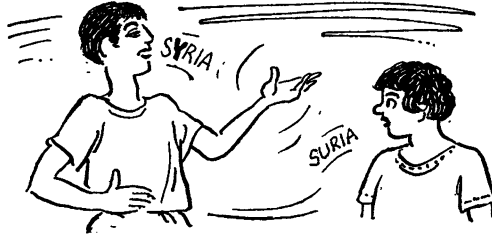
Syra, ancilla Aemiliae

Syrus, servus Iūlii

Titus, puer

Tlēpolemus, servus Diodōri

Ursus, servus Iūlii

COLLOQVIVM PRIMVM

Persōnae: Mārcus, Iūlia

Mārcus: “Ubi est Syria, Iūlia?”

Iūlia: “Suria est in Asiā.”

Mārcus: “Nōn *Suria*, sed Syria in Asiā est.”

Iūlia: “Siria...”

Mārcus: “Ō Iūlia! Syria, nōn *Siria*: littera secunda est *y*, nōn *i*.”

Iūlia: “Nōn *i*, sed *y*: *i-y*, *i-y*. Num *y* littera Latīna est?”

Mārcus: “*Y* nōn est littera Latīna, sed littera Graeca. *Syria* est vocābulum Graecum.”

Iūlia: “*Siria*, Syria: nōn *Siria*, sed Syria.”

Mārcus: “Ubi est Syria?”

Iūlia: “Syria in Asiā est.”

Mārcus: “Ubi est Aegyptus?”

Iūlia: “Aegyptus...”

Mārcus: “Aegyptus!”

Iūlia: “Aegyptus quoque in Asiā est.”

Mārcus: “In Asiā? Aegyptus nōn est in Asiā!”

Iūlia: “Aegyptus in Āfricā est — sed Barabia est in Asiā.”

Mārcus: “Quid? Barabia? In Asiā nōn est Barabia!”

Iūlia: “Estne Barabia in Āfricā?”

Mārcus: “Barabia nōn est in Āfricā.”

Iūlia: “Num Barabia in Eurōpā est?”

Mārcus: “Barabia in Eurōpā, in Āfricā, in Asiā *nōn* est!”

Iūlia: “Sed ubi *est* Barabia?”

Mārcus: “Arabia, *nōn* Barabia, in Asiā est. In *Arabiā* littera
prīma est *a*, *nōn* *b*.”

Iūlia: “Arabia, Aegyptus, Syria. Syria et Arabia sunt in Asiā, sed
Aegyptus in Āfricā est. Nīlus quoque in Āfricā est.”

Mārcus: “Quid est Nīlus?”

Iūlia: “Nīlus magnus fluvius est.”

Mārcus: “Quid est Sparta?”

Iūlia: “Sparta est magnum oppidum Graecum.”

Mārcus: “Estne Crēta oppidum Graecum?”

Iūlia: “Est.”

Mārcus: “Nōn est!”

Iūlia: “Quid est Crēta?”

Mārcus: “Crēta est īnsula Graeca. Crēta et Naxus et Rhodus
īnsulae Graecae sunt. In Graeciā sunt multae īnsulae. Estne
Syria īnsula Graeca?”

Iūlia: “Nōn est.”

Mārcus: “Quid est Syria?”

Iūlia: “Siria est...”

Mārcus: “Syria!”

Iūlia: “Syria est... vocābulum Graecum!”

COLLOQVIVM SECVNDVM

Persōnae: Dēlia, Libanus

Dēlia ancilla est. Libanus est servus.

Libanus: “Quae est domina tua, Dēlia?”

Dēlia: “Domina mea est Aemilia. Iūlius dominus meus est. Quis est dominus tuus?”

Libanus: “Dominus meus est Cornēlius, et Fabia est domina mea. Estne magna familia Iūlii?”

Dēlia: “Est magna.”

Libanus: “Mea quoque familia magna est.”

Dēlia: “Tua familia? Nōn tua, sed Cornēlii familia est. Num cēteri servī Cornēlii tui servī sunt?”

Libanus: “Familia dominī mei est familia mea! Quot servī sunt in familiā tuā?”

Dēlia: “Centum servī ancillaeque.”

Libanus: “Liberī quot sunt?”

Dēlia: “Trēs: duo filii et ūna filia. In familiā Iūlii sunt multī servī et paucī liberī. Quot sunt liberī in familiā Cornēlii?”

Libanus: “In familiā Cornēlii nōn trēs, sed duo liberī sunt: ūna filia, Cornēlia, et ūnus filius, Sextus. Numerus liberōrum parvus est, sed numerus servōrum nōn est parvus.”

Dēlia: “Quot servī et quot ancillae sunt in familiā dominī tui?”

Libanus: “Decem servī decemque ancillae.”

decem = x (10)

Dēlia: “Decem parvus numerus est.”

Libanus: “Sed decem et decem sunt vīgintī. Vīgintī nōn est parvus numerus. Familia mea est magna!”

vīgintī = xx (20)

Dēlia. “Nōn magna, sed parva est — neque tua est familia!”

COLLOQVIVM TERTIVM

Persōnae: Dēlia, Syra, Aemilia, Iūlia

Puella dormit. Quae est puella quae dormit? Puella quae dormit est Iūlia, filia Aemiliae.

Ancilla cantat: “Lalla.” Quae est ancilla quae cantat? Ancilla quae cantat est Dēlia. Cūr Dēlia cantat? Dēlia cantat quia laeta est. Syra Dēliam audit. Syra et Dēlia sunt ancillae Aemiliae.

Syra: “St, Dēlia! Puella mea dormit.”

Dēlia: “Puella tua? Quae est puella tua?”

Syra: “Est Iūlia.”

Dēlia: “Iūlia nōn est tua puella, Iūlia puella Aemiliae est.”

Syra: “Iūlia est filia Aemiliae — et mea quoque puella est.”

Dēlia: “Lalla, lalla.” Ancilla laeta cantat.

Syra: “Ssst! Iūlia tē audit.” Syra irāta est.

Dēlia: “Hahaha! Iūlia mē nōn audit, quia dormit. Lalla, lalla, lalla!” Dēlia rīdet et cantat.

Iūlia Dēliam audit. Iam nōn dormit puella.

Venit Aemilia, domina ancillārum. Dēlia iam nōn cantat neque rīdet, quia dominam videt.

Aemilia, quae Iūliam nōn videt, Syram interrogat: “Ubi est Iūlia, Syra?”

Dēlia respondet: “Fīlia tua nōn hīc est, domina.”

Syra: “Domina nōn tē, sed mē interrogat.”

Aemilia interrogat Syram: “Cūr filia mea hīc nōn est?”

Syra: “Iūlia hīc nōn est, quia dormit.”

Iūlia, quae iam nōn dormit, Syram vocat: “Syra!”

Syra puellam nōn audit, sed Aemilia eam audit.

Aemilia: “Iūlia nōn dormit; tē vocat.”

Syra interrogat: “Quem Iūlia vocat?”

Aemilia respondet: “Tē.”

Iūlia Aemiliam vocat: “Mamma! Mam-ma!”

Iam Syra Iūliam audit.

Syra: “Iūlia nōn mē, sed tē vocat, domina.”

Iūlia venit et Aemiliam interrogat: “Cūr Syra nōn venit?”

Aemilia: “Nōn venit, quia tē nōn audit.”

Syra: “Ō, hīc est mea Iūlia puella.”

Aemilia: “Mea puella est Iūlia, nōn tua. Sed cūr nōn dormit?”

Nōn Syra, sed Iūlia respondet: “Quia ancilla cantat et rīdet.”

Aemilia irāta Syram interrogat: “Quae est ancilla improba quae cantat et rīdet?”

Syra nōn respondet. Cūr nōn respondet Syra? Nōn respondet, quia dominam videt irātam. Syra ancilla proba est.

Iūlia: “Iam nōn cantat ancilla neque rīdet.”

Aemilia: “Neque iam dormit mea puella!”

COLLOQVIVM QVARTVM

Persōnae: Syra, Dāvus, Iūlius

Dāvus, servus Iūlii, laetus est, quia nummum habet in sacculō suō. Syra eum laetum videt.

Syra: “Quid est, Dāve?”

Dāvus: “Ecce sacculus meus, Syra.”

Syra sacculum Dāvī videt, nummum in sacculō nōn videt.

Syra: “Vacuus est sacculus.”

Dāvus: “Nōn est. In sacculō meō est pecūnia.”

Syra: “Quot nummī sunt in sacculō tuō?”

Dāvus: “Ūnus nummus. Ecce nummus meus.”

Syra: “Ūnus tantum nummus? Nōn magna est pecūnia tua! In sacculō Mēdi nōn ūnus tantum, sed multī nummī sunt.”

Dāvus: “Sed meus est nummus quī in sacculō meō est.”

Syra: “Quid? Nōnne Mēdi est pecūnia quae est in sacculō eius?”

Dāvus, quī probus est servus, tacet neque Mēdum accūsāt.

Servus probus servum nōn accūsāt.

Syra: “Respondē, Dāve!”

Dāvus: “Mēdum interrogā!”

Syra: “Sed is nōn adest. Ubi est Mēdus?”

(Iūlius Mēdum vocat: “Mēde! Venī!”)

Dāvus: “Mēdus abest. Audi! Dominus eum vocat.”

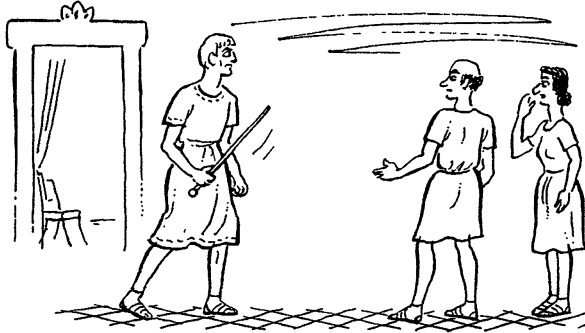
(Iūlius rūrsus Mēdum vocat: “Mē-de! Venī, improbe serve!”)

Iam Syra dominum audit.

Syra: “Cūr dominus irātus est?”

Dāvus nōn respondet.

Syra: “Respondē, Dāve! Cūr irātus est dominus?”

Iūlius venit. Syra dominum irātum — et baculum eius — videt.

Iūlius: “Ubi est Mēdus, Dāve?”

Dāvus: “Nōn est hīc.”

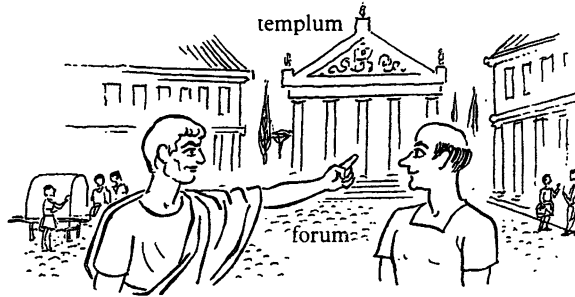
Iūlius: “Ō, servum improbum...!”

Syra: “Quid est, domine? Nōnne servus probus est Mēdus?”

Iūlius: “Num probus est servus quī pecūniam dominī in sacculō suō habet?”

Syra tacet.

Dominus irātus discēdit.

COLLOQVIVM QVINTVM

Persōnae: Iūlius, Dāvus, Mēdus

In oppidō Tūsculō magnum forum est. In forō est templum antīquum. Iūlius in forō est cum quattuor servīs, neque Mēdus in iīs est.

Ubi est Mēdus? Mēdus quoque in oppidō Tūsculō est, neque is in forō est cum dominō, sed sine dominō in templō. Mēdus sōlus est in magnō templō vacuō. Quid agit servus Iūlii in templō? Nummōs numerat.

Mēdus: "Quot nummī sunt in sacculō meō? Ūnus, duo, trēs, quattuor, quīnque, sex, septem, octō, novem, decem..... nōnāgintā.

Ecce nōnāgintā nummī: magna pecūnia mea est!"

"...mea est!" respondet templum vacuum.

Mēdus: "Quid? Num dominus adest?"

"...adest" respondet templum vacuum.

Sed sōlus est servus in templō. Nūllus dominus verba eius audit.

Nōn in templō, sed in forō est Iūlius. Quid agit Iūlius in forō

Tūsculānō? Dominus servum suum quaerit.

Iūlius imperat: "Quaere Mēdum, Dāve!"

Dāvus: "Ubi?"

Iūlius: "Quaere eum in templō!"

nōnāgintā = xc (90)

Tūsculānus -a -um
< Tūsculum

Dāvus ab Iūliō discēdit.

Iam Dāvus in templō est et Mēdum quaerit.

Dāvus Mēdum in templō videt.

Dāvus: “Ō Mēde...!”

Mēdus: “St, tacē, Dāve! Tacē et discēde!”

Dāvus: “Dominus in oppidō est et tē quaerit.

Īrātus est dominus.”

Mēdus: “Mēne quaerit dominus? Cūr mē quaerit?”

Dāvus: “Quia nummī eius in sacculō tuō sunt!

Dominus nummōs suōs quaerit.”

Mēdus: “Iūlius meus dominus iam nōn est. Neque nummī eius in sacculō meō sunt.”

Dāvus: “Ō improbe serve!”

Mēdus: “Age, discēde, Dāve — et tacē! Improbus est servus quī servum accūsāt.”

Dāvus tacet, neque ab eō discēdit.

Mēdus ex sacculō suō sūmit duōs nummōs.

Mēdus: “Ecce nummī tuī, probe serve!”

Dāvus: “Nōn meī sunt nummī, neque tuī, sed Iūliī sunt.”

Dāvus nummōs nōn sūmit, et sōlus discēdit ex templō.

In forō Iūlius Dāvum interrogat: “Estne Mēdus in templō?”

Dāvus tacet.

Iūlius: “Respondē, Dāve! In templōne est servus meus?”

templō-ne...?

Dāvus respondet: “In templō est... servus tuus nullus. (Mēdus servus tuus iam nōn est!)”

Iūlius, quī p̄ma tantum verba Dāvī audit, ex oppidō discēdit sine Mēdō.

Mēdus sine dominō ex oppidō discēdit.

COLLOQVIVM SEXTVM

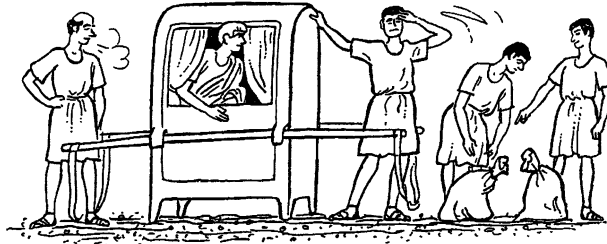
Persōnae: Mēdus, Iūlius, Dāvus, Syrus, Lēander, Ursus

Via Latīna est longa, sed Mēdus, quī viā Latīnā Tūsculō Rōmam ambulat, fessus nōn est, nam is ambulat ad Lȳdiam amīcam, quae Rōmae habitat. Lȳdia Mēdum amat et ab eō amātur.

Mēdus cantat: “Nōn via longa est Rōmam...”

Mēdus autem sōlus ambulat; itaque id quod cantat ā nullō auditur.

Via quae est inter Tūsculum et vīllam Iūlii nōn tam longa est quam via Latīna, sed servī quattuor quī Tūsculō ad vīllam ambulant fessī sunt, quia lectīcam et saccōs portant. Duo servī, Dāvus et Ursus, lectīcam cum dominō portant. Saccōs portant Syrus et Lēander.

Iūlius, quī lectīcā vehitur, servōs videt fessōs et imperat: “Pōnite lectīcam in viā, servī!”

Servī fessī lectīcam in viā pōnunt neque iam ambulant. Syrus et Lēander saccōs pōnunt.

Dāvus: “Phū! Via longa est ab oppidō ad vīllam!”

Syrus: “Nōn longa est via, sed saccī magnī sunt.”

Lēander: “Tuus saccus est parvus. Ecce saccus meus magnus!

Dāvus autem lectīcam cum dominō portat, nōn saccum.”

Syrus: “Dāvus nōn sōlus, sed cum Ursō lectīcam portat.”

Ursus: “Neque vacua est lectīca! Dominus nōn tam parvus est quam saccus tuus, Syre.”

Iūlius, quī Dāvum fessum videt, imperat: “Iam saccum Syrī portā, Dāve! Urse, sūme saccum Lēandri! Agite, Syre et Lēander, lectīcam portāte!”

Servī pārent: Dāvus et Ursus saccōs sūmunt, lectīcam sūmunt Syrus et Lēander.

Iūlius imperat: “Ambulāte, servī!”

Iam rūsus ambulant servī. Syrus et Lēander lectīcam cum dominō portant, et saccī portantur ab Ursō et Dāvō: Ursus saccum magnum portat, saccus parvus ā Dāvō portātur.

Iam Dāvus nōn tam fessus est quam Syrus.

Syrus: “Phū! Via longa est ab oppidō ad villam!”

Dāvus rīdet.

Ursus (ad Dāvum): “Cūr nōn ambulat dominus post lectīcam?”

Dāvus: “Dominus fessus vehitur, nōn ambulat, quia nōn est servus.”

Ursus: “Et servī fessī ambulant, nōn vehuntur, quia dominī nōn sunt.”

Lēander: “Num fessus est dominus, quī lectīcā vehitur?”

Dāvus: “Tacē, Lēander! Dominus tē audit.”

Iūlius stertit: “Ssst–rrrch, sst–rrrch...!”

Lēander: “Ecce dominus iam dormit, quia longā viā fessus est! Is mē nōn audit.”

Verba servōrum ā Iūliō nōn audiuntur, nam dominus fessus iam dormit in lectīcā! Dominus quī dormit ā servīs nōn timētur.

COLLOQVIVM SEPTIMVM

Persōnae: Dōrippa, Lȳdia, Mēdus

Dōrippa, quae amīca Lȳdiae est, amīcam suam interrogat: “Quis est amīcus tuus?”

Lȳdia respondet: “Amīcus meus est Mēdus.”

Dōrippa: “Estne vir Rōmānus?”

Lȳdia: “Nōn Rōmānus, sed Graecus est amīcus meus.”

Dōrippa: “Habitatne Rōmae?”

Lȳdia: “Mēdus nōn Rōmae, sed prope Tūsculum habitat.”

Dōrippa: “Quid est Tūsculum?”

Lȳdia: “Tūsculum est oppidum in viā Latīnā nōn procul ā Rōmā.
Mēdus in villā prope Tūsculum habitat.”

Dōrippa: “Villamne habet amīcus tuus?”

Lȳdia: “Nōn Mēdus, sed dominus eius habet villam.”

Dōrippa: “Āh! Servus est amīcus tuus! Meus amīcus, Lepidus, nōn est servus. Pater eius villam habet et magnam pecūniam.”

Lȳdia: “Mēdus bonus servus est et bonus amīcus, quī mē sōlam amat.”

Dōrippa: “Cūr amīcus tuus Rōmam ad tē nōn venit?”

Lȳdia nōn respondet.

Dōrippa: “Quia in villā multae sunt ancillae fōrmōsae...”

Lȳdia: “Quid?”

Dōrippa: “Amīcus tuus nōn sōlum tē, sed etiam ancillam amat!”

Lȳdia: “Tacē, Dōrippa!”

Pulsātur ōstium.

Lȳdia: “Intrā!”

Mēdus ōstium aperit et intrat.

Mēdus: “Salvē, mea Lȳdia! Ecce amīcus tuus,
quī sōlus Rōmam ad tē venit.”

Lȳdia: “Ō amīce, salvē!”

Mēdus laetus ad Lȳdiam adit et eī multa ōscula
dat. Lȳdia verbīs et ōsculis Mēdī dēlectātur.

Lȳdia: “Ecce Dōrippa. Salūtā eam!”

Mēdus sē vertit ad Dōrippam eamque salūtāt: “Salvē, Dōrippa!”

Dōrippa Mēdum salūtāt: “Salvē, serve!”

Mēdus Lȳdiam interrogat: “Estne Dōrippa ancilla tua?”

Lȳdia: “Dōrippa nōn est ancilla, neque amīcus eius servus est.”

Mēdus: “Neque tuus amīcus servus est, Lȳdia.”

Lȳdia: “Quid? Ubi est dominus tuus?”

Mēdus: “Tūlius in villā est apud servōs suōs — neque is iam
meus dominus est!”

Lȳdia laeta sē vertit ad Dōrippam: “Audī, Dōrippa: amīcus
meus iam servus nōn est.”

Dōrippa: “Neque ancilla est amīca tua!”

Dōrippa irāta per ōstium exit. In viā ante ōstium
videt Lepidum, amīcum suum. Lepidus autem

Dōrippam nōn salūtāt neque ab eā salūtātur,
nam is cum ancillā fōrmōsā in viā ambulat!

Lepidus ancillae ōsculum dat!

Dōrippa discēdit. In oculīs eius lacrimae sunt.

COLLOQVIVM OCTAVVM

Persōnae: Iūlius, Aemilia, Flōra, Iūlia

Ecce Iūlius et Aemilia in forō Tūsculānō. Forum plēnum est virōrum et fēminārum quī emunt aut vēndunt, in hīs Flōra, puella fōrmōsa, quae rosās vēndit. Aemilia rosās videt.

Iūlius
Iūli! (voc)

Aemilia: “Aspice rosās, Iūli!”

Iūlius: “Quās rosās?”

Aemilia: “Quās illa puella vēndit.” Puellam digitō mōnstrat.

Iūlius puellam aspicit.

Iūlius: “Fōrmōsa est puella.”

Flōra clāmat: “Ecce rosae! Emite rosās!”

Aemilia cum Iūliō adit ad Flōram, quae eōs salūtat: “Salvēte, domine et domina! Aspiciate hās rosās!”

Aemilia: “Ō, quam pulchrae sunt rosae tuae!”

noster -tra -trum
= meus et tuus

Iūlius: “Hortus noster plēnus est rosārum.”

Aemilia: “Sed illae rosae quae sunt in hortō nostrō nōn tam pulchrae sunt quam hae.”

Iūlius: “Neque filia nostra tam pulchra est quam haec puella.”

Aemilia: “Tacē, Iūli! Rosās aspice, nōn puellam!”

Flōra ad Iūlium rīdet. Aemilia nōn rīdet.

Iūlius ūnam rosam sūmit et puellam interrogat: “Quantum est pretium huius rosae?”

Aemilia: “Nōn ūnam tantum, sed multās rosās eme, Iūli!”

Flōra Iūliō et Aemiliae decem rosās ostendit: “Ecce decem rosae. Pretium hārum rosārum est duo sēstertiī tantum.”

Iūlius: “Id magnum pretium nōn est. Ecce duo sēstertiī.”

Iūlius Flōrae duōs sēstertiōs dat. Puella nummōs sūmit et Iūliō decem rosās vēndit. Iūlius rosās sūmit et Aemiliae dat.

Iūlius: “Accipe hās rosās ā virō tuō, qui tē amat, Aemilia!”

Aemilia laeta rosās accipit, et virō suō ōsculum dat.

Iūlius et Aemilia ad villam suam adveniunt et ā Iūliā laetā salūtantur: “Salvēte, pater et māter!”

Iūlius et Aemilia: “Salvē, Iūlia!”

Iūlia, quae venit ex hortō, decem rosās pulchrās ante sē tenet.

Iūlia: “Ecce rosae. Nōnne pulchrae sunt?”

Aemilia: “Ō, quam pulchrae sunt rosae tuae! Unde sunt illae rosae?”

Iūlia: “Ex hortō sunt. Accipe rosās, mamma!”

Iūlia Aemiliae decem rosās dat.

Iūlia: “Iam nōn meae, sed tuae sunt.”

Aemilia laeta rosās accipit, et filiae suae ōsculum dat.

Iūlia: “Pretium decem rosārum nōn est ūnum ōsculum, sed decem!”

Iūlius: “Id magnum pretium est!”

Aemilia rīdet et filiae suae decem ōscula dat.

Iūlius: “Māter tua aliās decem rosās habet. Ecce rosae eius.” Ex lectīcā decem rosās sūmit et Iūliae ostendit. Illae rosae iam nōn tam pulchrae sunt quam in forō, quia in aquā nōn sunt.

Iūlia rosās aspicit et interrogat: “Unde sunt illae rosae?”

Iūlius: “Ex forō Tūsculānō, ubi puella fōrmōsa rosās vēndit.”

Iūlia: “Quantum est pretium illārum rosārum?”

Iūlius: “Duo sēstertii — et ūnum tantum ōsculum!”

Iūlia: “Duo sēstertii? Id est magnum pretium! In hortō nostrō sunt mīlle rosae, quārum pretium nūllum est.”

Aemilia: “Num decem ōscula nūllum est pretium?”

Iūlia: “Cūr pater, quī hortum habet plēnum rosārum, aliās rosās emit ā puellā Tūsculānā? Nōnne rosae hortī nostrī tam pulchrae sunt quam eae quae tantō pretiō in forō emuntur?”

Iūlius Aemiliam aspicit, quae nōn respondet.

Iūlius: “Respondē, Aemilia! Iūlia tē interrogat.”

Aemilia: “Sine aquā rosae nōn tam pulchrae sunt...”

Iūlia Iūlium interrogat: “Nōnne filia tua tam pulchra est quam puella quae rosās vēndit?”

Aemilia Iūlium aspicit, quī nōn respondet.

Aemilia: “Respondē, Iūli! Iūlia tē interrogat.”

Iūlius: “Filia mea tam pulchra est quam rosa...”

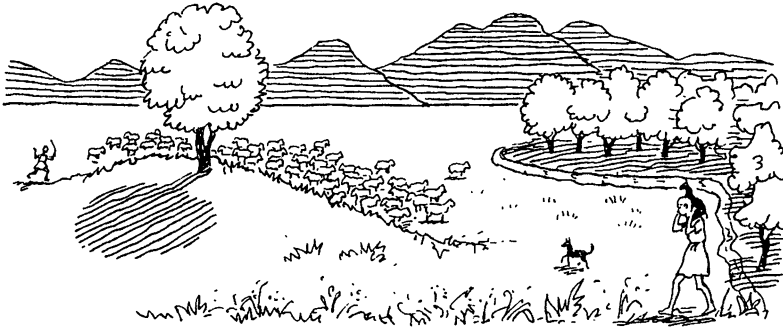
Iūlia: “Num illa puella tam pulchra est?” Iūlius tacet.

Aemilia: “Age, sūme rosās meās vīginti, Iūlia, eāsque in aquā pōne!”

Iūlia vīginti rosās sūmit et cum iīs abit.

Iūlius: “Pretium decem rosārum nōn est ūnum ōsculum tantum, sed decem ōscula!”

Aemilia rīdet et Iūliō quoque decem ōscula dat.

COLLOQVIVM NONVM

Persōnae: Faustīnus, Rūfus

Faustīnus, pāstor Iūlii, abest ab ovibus suis, quia ovem nigram in silvā quaerit. Ovēs sine pāstōre in campō errant.

Ecce Faustīnus cum cane suō ex silvā venit. Pāstor ovem nigram umerīs portat.

Canis lātrat: “Baubau!”

Ovēs canem audiunt et ad pāstōrem suum currunt.

Faustīnus ovem nigram in terrā pōnit sub arbore.

Ovis bālat: “Bābā!”

Pāstor ovēs numerat: “Ūna, duae, trēs, quattuor, quīnque.....”

Dum ovēs ā pāstōre numerantur, vir irātus accurrit. Est Rūfus, quī parvam villam cum hortō prope silvam habet.

Rūfus irātus baculum ante sē tenet et clāmat: “Ō improbe pāstor! Ovēs tuae in hortō meō sunt!”

Faustīnus: “Quid agunt ovēs meae in hortō tuō?”

Rūfus: “Rosās meās edunt.”

Faustīnus: “Ovēs nōn rosās, sed herbam edunt. Neque ovēs meae ā pāstōre suō abeunt. Quot ovēs sunt in hortō tuō?”

Rūfus: “Quattuor.”

Faustīnus: “Nōn meae sunt illae ovēs. Ecce ovēs meae, quae apud mē sunt. Numerus eārum est centum. Age, numerā eās!”

Rūfus ovēs aspicit, neque eās numerat.

Rūfus: “Hic centum ovēs nōn sunt.”

Faustīnus: “Sunt centum. Nūlla ovis abest.”

Ecce autem quattuor ovēs albae accurrunt! Post eās venit parvus
canis irātus, quī ūnam ovem dentibus petit.

Rūfus: “Ecce Persa, canis meus, quī cum ovibus tuīs venit.”

mordēre = dentibus
petere

Faustīnus: “Vocā canem tuum! Ovem meam mordet!”

Rūfus: “Persa, venī!”

Canis irātus nōn venit, sed ovem mordet. Ovis, quae mordētur,
bālat: “Bābaā!”

Iam canis pāstōris parvum canem videt et ad eum currit.

Persa sē vertit ab ove ad canem pāstōris, quī ante eum cōsistit
et dentēs ostendit.

Canis pāstōris lātrat: “Baubaubau!”

Parvus canis, quī magnum canem timet, nōn lātrat, sed ululat:
“Uhuhū!” et ad dominum suum currit.

Ovēs quattuor, quae canem parvum iam nōn timent, laetae ad
pāstōrem adeunt et ad eum bālant.

Rūfus: “Ovēs dominum suum amant. Nōnne tuae sunt?”

Faustīnus: “Nūllae ovēs meae iam sunt in hortō tuō.”

Rūfus: “Sed vestīgia ovium tuārum in hortō meō sunt.”

Faustīnus: “Et in collō ovis meae sunt vestīgia dentium canis tuī!

Canis ille parvus tam malus est quam lupus!”

Rūfus: “Immō bonus canis est Persa. Canis meus ovēs nōn ēst.”

Faustīnus: “Neque ovēs meae rosās edunt.”

COLLOQVIVM DECIMVM

Persōnae: Iūlia, Syra

Iūlia et Syra in hortō ambulant cum Margarītā, cane Iūliae parvā et crassā. Sōl lūcet in caelō sine nūbibus. Iūlia laeta canit.

Canis eam canere audit et caudam movet.

Ecce avis ante canem volat. Canis avem ante sē volāre videt et currit, sed avis iam procul ā cane est. Canis, quae avem capere vult neque potest, irāta lātrat: “Baubau!”

Iūlia canem suam vocat: “Margarīta! Veni!”

Canis cōsistit et ad Iūliam, dominam suam, currit.

Syra: “Necesse nōn est canem vocāre, neque enim canis avēs capere potest.”

Iūlia: “Sed avēs canem timent.”

Canis iam fessa iacet ad pedēs Iūliae. Syra canem crassam in herbā iacēre videt eamque spīrāre audit.

Syra: “Canem tuam crassam nūlla avis timet.”

Iūlia: “Margarīta nōn est crassa!”

Canis aspicit Iūliam et caudam movet.

Iūlia: “Sed cūr nōn canunt avēs? Quid timent?”

Syra: “Nōn canem fessam, sed avem feram timent.”

Iūlia: “Quam avem feram?”

Syra magnam avem quae suprā hortum volat digitō mōnstrat:

“Ecce avis fera quae ā parvīs avibus timētur.”

Iūlia caelum aspicit et magnam avem suprā sē volāre videt. Avis magnīs ālis sustinētur, neque Iūlia ālās movērī videt.

Iūlia: “Quae est illa avis?”

Syra: “Est aquila, quae cibum quaerit.”

Iūlia: “In caelō cibum reperire nōn potest.”

Syra: “Nōn in caelō, sed in terrā cibum quaerit. Aquila enim bonōs oculōs habet et parva animālia procul vidēre potest.

Aquila est avis fera, quae aliās avēs capit et ēst.”

Iūlia: “Avis improba est aquila!”

Syra: “Magna aquila etiam parvam puellam capere potest et ad nīdum suum portāre.”

Iūlia: “Quid? Mēne aquila portāre potest?”

Syra Iūliam aspicit: puella tam crassa est quam canis sua. Syra rīdet neque respondet. Iūlia eam rīdēre nōn videt, nam caelum aspicit neque iam aquilam videt.

Iūlia: “Iam abest aquila.”

Syra: “Est apud nīdum suum.”

Iūlia: “Ubi est nīdus aquilae?”

Syra: “Procul in monte est, quō nēmō potest ascendere. Puerī nīdum aquilae reperire nōn possunt.”

Iūlia: “Sed aliōs nīdōs reperire possunt. Ecce puerī quī nīdōs quaerunt in arboribus.” Iūlia Mārcum et Quīntum in umbrā inter arborēs errāre et nīdōs quaerere videt.

Iūlia et Syra in sōle sunt.

Syra: “Venī in umbram, Iūlia!”

Iūlia canem, quae ad pedēs eius iacet, pede pulsata: “Age, curre, Margarīta crassa!”

Syra canem aspicit, et rīdet. Etiam Iūlia rīdet.

Margarīta ante Iūliam currit ad parvam arborem. Canis caudam movet et lātrat: “Baubau!”

Ecce avis perterrita ex arbore volat. Iūlia et Syra cōsistunt ante arborem, unde parvae vōcēs audiuntur: “Pīpīpī, pīpīpī!”

Iūlia Syram interrogat: “Quid hoc est?”

Syra rāmōs et folia arboris movet et inter rāmōs parvum nīdum videt. Syra nīdum prope aspicit.

Syra: “Ecce nīdus in quō quīnque pullī sunt. Aspice, Iūlia!”

Iūlia nīdum aspicit, neque pullōs videt, quia nimis parva est.

Iūlia, quae pullōs aspicere vult, imperat: “Impōne mē in umerōs tuōs, Syra!”

Syra: “Umerī meī tē portāre nōn possunt.”

Iūlia: “Sustinē mē tantum!”

Syra Iūliam ā terrā sustinet. Iam puella pullōs videt in nīdō.

Pullī autem tacent neque iam pīpīant.

Iūlia: “Ō, quam parvī sunt! Cūr nōn pīpīant neque sē movent?”

Syra: “Quia perterritī sunt; tē enim vident.”

Iūlia: “Pullī mē vidēre nōn possunt, neque enim oculōs aperiunt.”

Syra fessa puellam crassam in terrā pōnit.

Syra: “Sed vōcem tuam audiunt pullī — et māter pullōrum tē nōn solum audit, sed etiam videt. Audī: avis pīpiat, quia ad nīdum suum adīre nōn audet.”

pullus pīpiat:
“pīpīpī!”

Audītur vōx Mārcī: “Venī, Quīnte! In hāc arbore nīdus est.”

Iūlia: “Ō, Mārcus nīdum videt.”

Syra: “Discēde ab arbore, Iūlia! Mārcus alium nīdum videt, hunc nīdum reperīre nōn potest.” Iūlia et Syra cum cane ab arbore discēdunt. Avis eās discēdere videt et ad nīdum suum volat.

Pullī, quī mātrem suam venīre vident, rūsus pīpīant:

“Pīpīpī!” Pullī cibum exspectant.

Avis pullīs suīs cibum dat.

māter (nōm)
mātrem (acc)

COLLOQVIVM VNDECIMVM

Persōnae: Sextus, Fabia

māter mātris *f*

Cornēlius et Fabia, quī Tūsculī habitant, ūnum filium, Sextum, habent. Sextus Tūsculī apud mātrem suam est, sed Cornēlius abest. Fabia virum suum exspectat.

Sextus mātrem interrogat: “Cūr nōn venit pater?”

Fabia: “Rōmā Tūsculum via longa est.”

Sextus: “Nōn longa est via. Atque bonum equum habet pater.”

Fabia: “Equus bonus est. Cornēlius equum suum amat neque eum verberat; itaque equus nōn currit, sed ambulat.”

Sextus: “Estne sōlus pater?”

Fabia: “Nōn sōlus, nam equus est apud eum.”

pater patris *m*

Sextus: “Cūr nūllus servus apud patrem meum est?”

Fabia: “Quia pater tuus ūnum tantum equum habet, neque ūnus equus duōs hominēs Tūsculō Rōmam vehere potest.”

Sextus: “Cūr pater meus ūnum tantum equum habet? Pater Mārci multōs equōs habet.”

Fabia: “Quis dīcit ‘Iūlium multōs equōs habēre?’”

Sextus: “Mārcus id dīcit.”

Fabia: “Quot equōs habet Iūlius?”

Sextus: “Mārcus dīcit ‘patrem suum decem equōs fōrmōsōs habēre.’ Cūr pater meus decem equōs nōn habet?”

Fabia: “Quia pater tuus nōn tam pecūniōsus est quam pater Mārci. Iūlius magnam familiam habet et magnam vīllam.”

Mārcus: “Pater meus X equōs habet.”

M. dīcit ‘patrem suum X equōs habēre’

magnam familiam = multōs servōs

Sextus: “Quot servōs habet Iūlius?”

Fabia: “Interrogā Mārcum!”

Sextus: “Mārcus dicit ‘servōs eius numerārī nōn posse!’”

Fabia: “Iūlius habet centum servōs, ut ipse dicit — sed Mārcus centum numerāre nōn potest!”

Fabia Mārcum puerum stultum esse putat.

Sextus: “Mārcus nōn potest centum servōs numerāre, sed decem equōs numerāre potest! Cūr Iūlius, quī decem equōs habet, patrī meō equum nōn dat? Nōne Iūlius amīcus patris est?”

Fabia: “Est. Sed Iūlius multōs amīcōs habet.”

Sextus: “Quid Iūlius nōn habet?”

Fabia: “Cornēlius quoque multōs habet amīcōs. Pecūniōsus nōn est vir meus, sed bonus vir, bonus pater, bonus amīcus est.”

Sextus: “Etiam Iūlius bonus pater est. Cum revenit ex oppidō, liberīs suīs multa dōna dat.”

dōnum -ī n = id
quod datur

Fabia: “Quī magnam pecūniam habet, multa et magna dōna emere potest.”

Sextus: “Nec solum liberīs suīs, sed etiam matrī eōrum magna dōna dat. Māter Mārcī multa ōrnāmenta accipit ā virō suō. Mārcus dicit ‘mātrem suam et gemmīs et margarītīs et ānulis pulchrīs ōrnārī nec aliam fēminam tam fōrmōsam esse..’”

Fabia: “Num māter Mārcī sine ōrnāmentīs tam fōrmōsa est quam māter tua?”

Sextus: “Nūlla fēmina tam pulchra est quam māter mea!”

Fabia verbīs filiī dēlectātur eumque interrogat: “Quis id dicit?”

Sextus nōn respondet, nam equum accurrere audit.

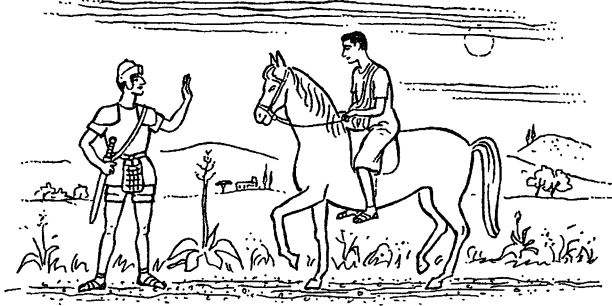
Sextus: “Audī! Pater venit. Equus eius nōn ambulat, sed currit.”

Fabia: “Quid est? Cūr equus currit? Age, exī ante ōstium!”

Exit Sextus.

Cūr equus Cornēliī currit? Vidē colloquium duodecimum!

duo-decimus -a -um
= XII. (12.)

COLLOQVIVM DVODECIMVM

Persōnae: Mīles, Cornēlius, Mēdus.

Cornēlius viā Latinā Rōmā Tūsculum it. In viā Latinā mīles Rōmānus, quī ipse Rōmā Tūsculum it, Cornēlium post sē venīre audit.

Mīles, quī in sōle ambulat, fessus est, quia arma gravia fert.

Cornēlius dominus, quī equō vehitur, nōn est fessus, sed fessus est equus quī dominum gravem vehit. Itaque equus Cornēlii nōn currit, sed ambulat. Cornēlius nōn verberat equum suum fessum.

Mīles Cornēlium salūtat: “Salvē, domine! Equus tuus bonus est, nec solum tē, sed etiam mē portāre potest!”

Cornēlius virum armātum timet, quia ipse arma nōn fert; itaque mīlitem equum ascendere iubet: “Ascende! Hic post mē sedē!”

Mīles equum ascendit. Iam duo hominēs ūnō equō vehuntur: mīles sedet post Cornēlium, Cornēlius ante mīlitem sedet.

Equus Cornēlii, quī duōs virōs gravēs Tūsculum vehere nōn potest, irātus hinnit: “Hihihi!” atque in viā cōnsistit.

Cornēlius equum ambulāre iubet: “Ambulā, eque!” Equus autem rūsus hinnit neque sē movet.

Mīles equum hinnire audit et Cornēlium interrogat: “Cūr nōn ambulat equus?”

Cornēlius respondet: “Quia ūnum tantum hominem vehere potest.”

Mīles: “Improbus est equus. Verberā eum!”

Cornēlius: “Equus meus probus est; eum verberāre necesse nōn est.” Cornēlius equum suum amat neque eum verberāre vult.

Mīles irātus clāmat: “Age, curre, eque!” atque equum gladiō verberat!

Equus perterritus currit, atque mīles ad terram cadit! Caput eius viam pulsat.

Cornēlius equum cōsistere iubet, sed equus perterritus Tūsculum currit. Sextus, filius Cornēlii, quī ex ōstiō viam spectat, equum accurrere videt ac perterritus ab eō fugit. Equus cum dominō ante ōstium cōsistit.

Mīles autem quiētus in viā iacet ut mortuus. Dē fronte eius sanguis fluit.

Dum mīles illīc in sōle iacet, Mēdus advenit. Unde venit Mēdus?

Is Tūsculō venit et viā Latīnā Rōmam ambulat.

Mēdus laetus canit: “Nōn via longa est Rōmam...”

Hīc Mēdus hominem in viā iacēre videt et ante eum cōsistit.

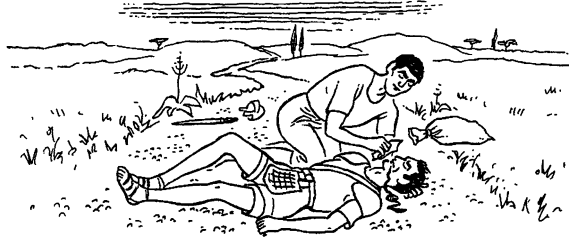
Mēdus sē interrogat: “Quis est hic vir quī in mediā viā iacet?”

et ipse respondet: “Est mīles, nam armātus est.”

Servus caput mīlitis manū sustinet et, dum sanguinem dēterget,

interrogat eum: “Quid est, amīce? Doletne captus?”

in mediā viā = in
mediā parte viae

Vōx Mēdī ā milite nōn audītur. Mīles sē nōn movet, nec Mēdus eum spīrāre audit. Ergō Mēdus mīlitem mortuum esse putat. Sed ecce mīles oculōs aperit et parvā vōce dīcit: “Aquam...!” Mēdus, quī mīlitem vīvere gaudet, ex parvō rīvō aquam arcessit et mīlitī dat.

Mīles laetus ē manū Mēdī bibit et ‘aquam bonam esse’ dīcit: “Aqua bona est. Iam necesse nōn est mē sustinēre, amīce!”

Mēdus: “Doletne caput?”

Mīles: “Nōn male dolet...”

Mēdus: “Venī Rōmam ad medicum!”

Mīles: “Id necesse nōn est — sed necesse est mē Tūsculum ire: illic enim dux exercitūs in castrīs mē exspectat.”

Mēdus: “Rōmae mē exspectat amīca mea.”

Mīles: “Id mē dēlectat. Mē quoque puella Rōmāna amat et

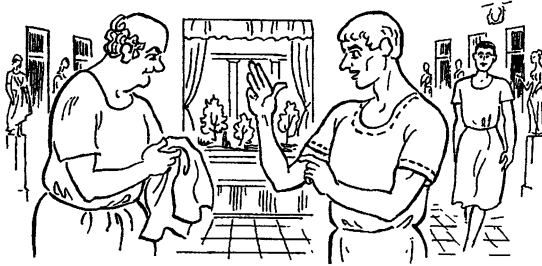
Rōmam vocat... Sed iam dux mē vocat in castra. Bonus mīles ducī suō pāret, ut bonus servus dominō suō. Ergō valē, bone serve, ac bene ambulā!”

Mēdus rīdet et respondet: “Valē, bone mīles!”

Mīles, quī ducem exercitūs timet, Mēdum relinquit et Tūsculum ad exercitum ambulat. Mīles ducī suō pāret.

Mēdus, quī Rōmam ambulat ad amīcam suam, mīlitem stultum esse putat. Mēdus dominō suō nōn pāret.

“Salvē!” dīcit is
quī advenit
“Valē!” dīcit is
quī discēdit

COLLOQVIVM TERTIVM DECIMVM

Persōnae: Medicus, Syrus, Iūlius, Aemilia, Syra

Hōra octāva est. Dum Quīntus in lectō iacet in cubiculō suō,

Medicus in ātriō Iūlium exspectat. Servus adest Syrus.

Iūlius ex cubiculō Quīntī venit.

Medicus interrogat: “Dormitne puer?”

“Nōn dormit” respondet Iūlius, “Quīntus dormire nōn potest,
quod iam nōn modo pēs eius dolet, sed etiam bracchium.”

Medicus: “Pēs tantum aegrōtat.”

Iūlius: “Cum pēs aegrōtat, necesse nōn est vēnam bracchiī
aperīre. Hōc modō pēs aeger nōn sānātur.”

Medicus: “Sanguis ā corde per vēnās fluit in tōtum corpus
hūmānum, ut dīcit Hippocratēs...”

Hippocratēs -is *m*

Hīc intrat Aemilia cum Syrā ancillā, quae pōculum fert plēnum
sanguinis.

Aemilia: “Ecce sanguis Quīntī in pōculō. In corpore eius iam
nōn multum sanguinis est, ut ostendit color eius albus. Filius
noster nunc aegrior est quam erat!”

Medicus: “Sed faciēs eius nimis rubra erat. Puer crassus...”

Aemilia: “Num filius meus puer crassus est?”

Syra (parvā vōce ad Aemiliam): “Is nōn est tam crassus quam
ipse medicus!” Sed ea verba ā crassō medicō nōn audiuntur.

Medicus: “Nōn nimis crassus est puer. Homō autem crassus, cui color faciēi ruber est, nimis multum sanguinis habet...”

Iūlius: “...ut dicit Hippocratēs!”

Aemilia: “Quis est Hippocratēs?”

Medicus: “Est medicus Graecus clārissimus. Ille dicit ‘hominem crassum ac rubrum nimis multum sanguinis habēre in corpore’.”

Iūlius: “Ergō in corpore tuō crassō nimis multum est sanguinis!”

Medicus: “Num crassum est corpus meum?”

Iūlius: “Crassius est quam corpus Quīntī. Atque ecce faciēs tua rubra. Sānā tē ipsum, medice!”

Medicus: “Quō modō?”

Iūlius: “Sūme cultrum ac vēnam aperī tuam!”

Rident Aemilia et Syra. Item Syrus rīdēre incipit.

Medicus (īrātus): “Servus tuus mē rīdet!”

Iūlius Syrum tacēre iubet: “Tacē, Syre! Exī atque equum medicī dūc ante ōstium!”

Exit Syrus.

Vōx Quīntī audītur ex cubiculō: “Venī, māter!”

Iūlius: “Audī, Aemilia! Quīntus tē vocat. Estne sōlus in cubiculō?”

“Nōn est” respondet Aemilia, “Dēlia est apud eum. Quīntus gaudet medicum abesse, et mē exspectat.”

Medicus: “Cūr mē abesse gaudet?”

Aemilia: “Quia tē atque cultrum tuum metuit. Dīcit ‘tē esse malum medicum!’”

Medicus: “Quid? Ille puer id dīcere audet?”

Syra (parvā vōce in aurem Aemiliae): “Nōn puer tantum id dīcit!”

Iūlius: “Nōnne malus est medicus quī hominēs aegrōs nōn sānat, sed aegriōrēs facit?”

Medicus: “Quī medicus id facit?”

Iūlius medicum aspicit nec respondet.

Quīntus rūsus mātrem vocat: “Māter! Ma-ā-ter!”

Iūlius: “Ī ad Quīntum, Aemilia, atque iubē eum dormīre! Hōra octāva est.”

Aemilia abit ad filium suum aegrum.

Medicus: “Īam tempus est mē abīre.”

Iūlius: “Nēmō tē hīc tenet.”

Medicus: “Ubi est equus meus?”

Iūlius: “Īam stat ante ōstium.”

Iūlius cum medicō ante ōstium exit. Illic stat equus medicī, quī ā Syrō tenētur. Medicus equum ascendit.

Medicus: “Valē, domine!”

Iūlius: “Valē, medice! Necesse nōn est tē post hunc diem revenīre.”

Medicus sōlus discēdit.

COLLOQVIVM QVARTVM DECIMVM

Persōnae: Aemilia, Iūlius

Vesper est. Aemilia in peristylō est cum Iūliō.

Aemilia: “Venī mēcum in hortum, Iūli. Dēlectat mē tēcum ambulāre in hortō nostrō.”

Iūlius: “Mē quoque id dēlectat. Sed sōl iam nōn lūcet. Vesper est.”

Aemilius: “Cum sōl lūcet, nimis calidus est āēr in hortō. Meridiē in sōle ambulāre mē nōn dēlectat, sed vesperī āēr nec nimis calidus nec nimis frīgidus est.”

Iūlius: “Sed obscūrus est hortus vesperī. Rosae vidērī nōn possunt.”

Aemilia: “Hāc nocte hortus obscūrus nōn est, nam lūna et stēllae lūcent. Ecce magna lūna quae suprā montem ascendit.”

Lūnam spectāns Iūlius “Lūna plēna est hāc nocte” inquit “quae est ante kalendās Iūniās. Sed rēs male illūstrantur lūce lūnae. Rosārum color vidērī nōn potest.”

Aemilia: “Lūx lūnae hortum nostrum pulchrum etiam pulchriorem facit. Age, venī mēcum, Iūli!”

Aemilia manum Iūlii capit eumque sēcum dūcit in hortum.

In hortō Aemilia “Nōnne pulchra est lūna?” inquit, “Est ut faciēs hūmāna. Ecce ōs eius quod ad tē ridet.”

vesperī (*adv*)
↔ māne

Iūlius primum lūnam spectat, deinde faciem Aemiliae ridentem:

“Ad mē” inquit “nōn solum ōs lūnae rīdet, sed etiam ōs tuum rubrum ut rosa.”

Aemilia rīdēs “Hāc lūce” inquit “color rosārum vidērī nōn potest — num ōris meī color vidērī potest?”

Iūlius rūsus Aemiliam aspiciēns “Etiam sine colōre” inquit “faciēs tua fōrmōsa est, Aemilia: oculi tui ut stēllae lūcent et dentēs ut margarītae! Atque collum tuum album bene vidētur. Ō, quam fōrmōsum est collum tuum!” Iūlius collō Aemiliae ōsculum fert.

ōsculum ferre =
ōsculum dare

Aemilia: “Ō Iūli! Verba tua mē dēlectant.”

Iūlius: “Ubi sunt margarītae quibus collum tuum ōrnārī solet?”

Aemilia: “Nōnne fōrmōsum est collum meum sine margarītis?”

Iūlius: “Nōn tam fōrmōsum quam cum margarītis! Margarītae tē, fēminam pulchram, etiam pulchriōrem faciunt. Ubi sunt cētera ōrnāmenta tua?”

Aemilia: “Ecce gemmae in auribus et ānuli in digitis.”

Iūlius: “Sed collum tibi nūdum est. Ubi sunt eae margarītae, Aemilia?” Iūlius terram ante Aemiliam spectat.

Aemilia: “Sunt in cubiculō nostrō.”

Iūlius, quī margarītās in herbā quaerit, haec verba nōn audit, sed “Quid est hoc” inquit “quod ante pedēs tuōs iacet?”

Aemilia: “Nōn est margarīta.”

Iūlius id quod in herbā iacet manū tangit atque “Fui!” inquit horrēns, “Est parva bēstia nūda.”

Aemilia: “Quae bēstia? Vīvitne?”

“Hāc lūce” inquit Iūlius “nihil vidērī potest”, ac deinde: “Nōn ūna, sed quattuor parvae bēstiae hīc iacent. Nōn vīvunt, nam frīgidae sunt nec sē movent.”

Iūlius corpora bēstiārum rūsus tangit et ālās brevēs sentit.

Iūlius: “Pulli avium sunt. Ō, quam foedi sunt pulli mortui!”

Aemilia: “Hāc lūce vidēri nōn possunt.”

Iūlius: “Nōn vidēri, sed tangi possunt. Corpora eōrum nūda sunt atque foeda et sordida, colla longa et nūda...”

Aemilia: “Mihi quoque nūdum est collum.”

Iūlius: “Cūr quattuor pulli mortui hīc iacent?”

Aemilia: “Interrogā Iūliam: ea respondere potest.”

Iūlius: “Eane etiam margaritās tuās reperire potest?”

Aemilia “Surge, Iūli!” inquit, “Neque enim necesse est margaritās in hortō quaerere: in cubiculō nostrō sunt. I in cubiculum atque affer mihi margaritās!”

Iūlius autem Aemiliam aspiciens “Margaritās tibi afferre” inquit “necesse nōn est. Sine ornāmentō fōrmōsissimum est collum tuum atque umeri tui...”

Hīc Iūlius collō et umeris Aemiliae ōscula fert atque “Iam veni mēcum” inquit “in cubiculum nostrum!”

Iūlius manum Aemiliae capit eamque sēcum dūcit in cubiculum.

COLLOQVIVM QVINTVM DECIMVM

Persōnae: Mārcus, Iūlia, Aemilia, Iūlius, servī

Post meridiem Mārcus in hortō ambulāns Iūliam inter rosās
sedentem videt. Puella quiēta est neque canit.

Frāter apud sorōrem cōnsīdit eamque interrogat: “Cūr tam quiēta
es, Iūlia, neque canis?”

Iūlia: “Nōn canō, quia trīstis sum.”

Mārcus: “Quid trīstis es? Nōnne rosae tē dēlectant?”

Mārcus Iūliae rosās pulchrās mōnstrat, neque ea rosās aspicit. In
oculis puellae lacrimae sunt. Mārcus eam lacrimāre videt.

Mārcus: “Quid est, Iūlia? Quid plōrās?”

Iūlia: “Nōn plōrō. Lacrimō quod pullī sunt mortuī. Ecce pullī.”

Iūlia nīdum ē rosīs sūmit et frātrī ostendit. In nīdō sunt quattuor
pullī mortuī.

Mārcus tacitus pullōs aspicit, tum rīdēre incipit: “Hahaha!”

Iūlia: “Quid rīdēs, Mārce?”

Mārcus: “Rīdeō, quod pullī foedī sunt!”

Iūlia: “Fōrmōsī sunt pullī mortuī. Cūr tū eōs foedōs esse putās?”

Mārcus: “Aspice, Iūlia: corpora eōrum sunt nūda et sordida,
colla nimis longa, ālae nimis brevēs. Nihil foedius est quam
pullus mortuus!”

Haec verba audiēns Iūlia plōrāre incipit atque mātrem vocat:

“Uhuhū! Mamma!”

Mārcus rīdēns ā sorōre plōrante discēdit.

Aemilia accurrit et Iūliam oculōs tergēre ac laetam esse iubet:

“Tergē oculōs, Iūlia! Es laeta! Quid manū tenēs?”

“Nīdum cum pullīs teneō” inquit Iūlia, et mātrī nīdum et pullōs ostendit.

Aemilia nīdum aspiciēns “At mortuī sunt pullī!” inquit, “Cūr eōs pullōs foedōs nōn relinquis et mēcum venīs in villam?”

Haec verba audiēns Iūlia rūsus plōrāre incipit.

Aemilia: “Dēsine plōrāre, Iūlia! Venī in cubiculum! Fessa es.”

Iūlia exclāmat: “Nōn sum fessa! Nōn sum fessa!” sed māter manum eius capit et eam sēcum in villam dūcit.

Nīdus ad terram cadit. Quattuor pullī mortuī in herbā iacent.

Iam Iūlia quiēta in lectulō suō dormit. Servī autem quiētī nōn sunt, sed canunt et rīdent, quia dominum nōn vident; servī enim dominum sevērū ā villā abesse putant.

Sed Iūlius, quī in peristylō est, servōs canere et rīdēre audit eōs-que quiētōs esse iubet: “Este quiētī, servī! Cūr canitis et rīdētis, dum Iūlia dormit?”

Respondent servī: “Canimus et rīdēmus quia laetī sumus. Nōnne tū canis et rīdēs cum laetus es?”

Dominus irātus magnā vōce clāmat: “Tacēte!!! Ego dominus sum, vōs servī estis! Iūlia dormit.”

Puella dormiēns clāmōre patris excitātur. Iūlia ē lectō surgit atque ē cubiculō exit.

Iūlius filiam suam venīre videt eamque interrogat: “Quid nōn dormīs, Iūlia?”

Iūlia: “Nōn dormiō, quod tē clāmāre audiō; itaque nōn possum dormire. Cūr clāmās, pater?”

Iūlius: “Ego servōs clāmantēs tacēre iubeō. Nōnne servōs improbōs clāmāre audīs?”

COLLOQVIVM SEXTVM DECIMVM

Persōnae: Dōriippa, Lepidus, Lȳdia, Mēdus

Māne est. Urbs Rōma primā lūce sōlis orientis illūstrātur. Ventus frigidus ā montibus flāre incipit.

Dōriippa, amīca Lȳdiae, ē lectō surgit et fenestram aperit. In viā inf̄ra fenestram Lepidum advenīre videt.

Lepidus, quī multās rosās sēcum fert, ad cubiculum Dōriippae ascendit atque intrāns “Salvē” inquit, “amīca mea!”

Dōriippa eum nōn salūtāt.

Lepidus: “Ecce rosās quās tibi afferō, Dōriippa, rosa mea! Accipe hās rosās ab amīcō tuō!”

Dōriippa tacita Lepidum intuētur neque locō sē movet.

Lepidus: “Nōnne rosae tē dēlectant?”

Dōriippa rosās manū capit et ad terram iacit!

Lepidus: “Quid agis, Dōriippa? Cūr rosās pulchrās ad terram iacis?”

Dōriippa: “Eās rosās dā amīcae tuae!”

Lepidus: “At rosās amīcae meae dō.”

Dōriippa: “Nōn sum ego amīca tua.”

Lepidus: “Quid audiō?”

Dōriippa: “Id quod vērū est.”

Lepidus: “Sed ego tē amō, Dōriippa.”

Dōrippa: “Tū nōn mē, sed ancillam amās.”

Lepidus: “Quid dīcis?”

Dōrippa: “Dīcō ‘nōn mē, sed ancillam ā tē amārī’.”

Lepidus: “Quam ancillam dīcis?”

Dōrippa: “Eam ancillam fōrmōsam cum quā ambulāre solēs.”

Lepidus: “Ego nōn soleō ambulāre cum ancillā.”

Dōrippa: “Putāsne mē oculōs nōn habēre? In mediā viā ancillae
ōscula dās!”

Lepidus: “Dēsine mē accūsāre, Dōrippa! Ea fēmina quam tū
‘ancillam’ dīcis nōn ancilla, sed... soror mea est.”

Dōrippa: “Vērum nōn dīcis. Tibi soror nūlla est. Sed mihi est
frāter magnus quī tē pulsāre potest!” Dōrippa ‘sibi frātre
esse’ dīcit — id quod vērum nōn est!

Lepidus: “Ubi est ille frāter tuus?”

Dōrippa: “Hīc apud mē habitat.”

Lepidus: “Id vērum nōn est. Ego frātre tuum nōn timeō!”

Dōrippa: “Nec frāter meus tē timet. Iam discēde, Lepide,
antequam ille revenit!”

Dum Dōrippa loquitur, aperītur ōstium, atque Lȳdia cum Mēdō
cubiculum intrat. Lȳdia et Mēdus Dōrippam salūtant et ab eā
salūtantur, Lepidō spectante.

Dōrippa sē ad Lepidum vertit et “Ecce frāter meus” inquit “quī
cum amīcā suā venit!”

Mēdus: “Quid dīcis?”

Dōrippa: “Sūme rosās tuās, Lepide, atque abī, antequam frāter
meus tē per fenestram iacit!”

Lepidus, quī Mēdum virum magnum et fortem atque fenestram
apertam videt, statim per ōstium ēgreditur neque rosās sēcum
fert. Dōrippa autem rosās sūmit eāsque per fenestram iacit in
viam!

acc mē dat mihi
tē tibi
sē sibi
D.: “Mihi frāter est”
D. dīcit ‘sibi frātre
esse’

Lŷdia: “Quid agis, Dōrippa? Cūr amīcum tuum abīre iubēs ac rosās per fenestram iacis?”

Dōrippa: “Is amīcus meus iam nōn est.”

Mēdus: “Cūr mē ‘frātre tuum’ appellās?”

Dōrippa: “Quia Lepidus frātre meum verētur.”

Lŷdia: “Sed tibi nullus est frāter, Dōrippa.”

Dōrippa: “Nec Lepidō soror est! Ille dīcit ‘sibi sorōrem esse’, ergō ego ‘mihi frātre esse’ dīcō!”

Lŷdia: “Cūr Lepidus dīcit ‘sorōrem sibi esse’?”

Dōrippa: “Quia nōn mē, sed aliam fēminam amat. Eam fēminam ‘sorōrem suam esse’ dīcit — id quod vērū nōn est.”

Hoc dīcēns Dōrippa lacrimās tenēre nōn potest. Lŷdia amīcam lacrimantem complectitur atque cōnsōlārī cōnātur.

Lŷdia: “Dēsine lacrimāre, Dōrippa mea! Gaudē quod ille vir improbus tē nōn amat!”

Dōrippa: “Omnēs virī sunt improbi!”

Lŷdia: “Nōn omnēs, Dōrippa. Aspice Mēdum: is est vir probus atque vērū amīcus, quī amīcam suam nōn relinquit.

Dōrippa Mēdum aspicit, tum ad Lŷdiam sē vertēns “Et tū” inquit “es fēmina proba atque vērā amīca, quae nōn relinquis amīcam tuam. — Sed quid hodiē māne ad mē venīs?”

Lŷdia: “Veniō quia mihi necesse est Rōmā proficiscī cum amīcō meō. In portū Ōstiēnsī bona nāvis nōs opperitur, atque ventus secundus est.”

Dōrippa: “Ergō tū quoque mē relinquis! Iam neque amīcum
neque amīcam Rōmae habeō.”

Lȳdia: “Multae aliae amīcae sunt tibi, Dōrippa. Ego omnēs
amīcās meās Rōmānās relinquō.”

Dōrippa: “Sed cūr necesse est tē Rōmā proficiscī atque amīcās
tuās relinquere? Id tē interrogō.”

Lȳdia: “Quia amīcus meus mē Rōmae relinquere nōn vult.
Necesse est enim Mēdum Rōmā fugere, quia dominus eius hīc
eum reperīre potest. In Italiā quiētī vīvere nōn possumus, quod
Mēdus dominum suum sevērū metuit.”

Mēdus: “Ego nūllum dominum metuō nec Rōmā fugiō!”

Lȳdia: “Sed necesse est nōs Rōmā proficiscī.”

Mēdus: “Vērūm dīcis: necesse est nōs simul in patriam nostram
redīre.”

Dōrippa: “Quae est patria vestra?”

Lȳdia: “Est Graecia. Mēdus in Graeciam, patriam suam, redīre
vult, itaque necesse est mē simul in Graeciam īre, quae mea
quoque patria est; neque enim sine amīcō meō vīvere possum.”

Mēdus: “Age, venī mēcū, Lȳdia! Tempus est abīre.”

dolēre ↔ gaudēre

Lȳdia amīcae suae ōsculum fert et “Doleō” inquit “quod mihi
necesse est tē relinquere, mea Dōrippa. Bene vīve valēque!”

Mēdus: “Valē, Dōrippa!”

et vōs = etiam vōs

Dōrippa: “Et vōs valēte! Bene nāvigate!”

Exit Mēdus, Lȳdiā sequente.

COLLOQVIVM SEPTIMVM DECIMVM

Persōnae: Iūlia, Mārcus

Iūlia Mārcum interrogat: “Quid vōs discitis apud magistrum?”

Mārcus sorōrī respondet: “Computāre discimus.”

Iūlia: “Tū docē mē computāre, Mārce!”

Mārcus: “Ego nōn possum tē docēre, nec enim sum magister.

Sed tē interrogāre possum. Ergō respondē mihi: Quot oculī sunt tibi?”

Iūlia statim respondet: “Duo.”

Mārcus: “Rēctē respondēs, Iūlia. Quot oculī sunt deō Iānō?”

Iūlia: “Nōnne eī quoque duo oculī sunt?”

Mārcus: “Nōn duo tantum, nam Iānus est deus cui duae faciēs sunt.”

Iūlia: “Quōmodo?”

Mārcus: “Est ut dīcō. In faciē eius priōre sunt duo oculī, et in faciē posteriōre alterī duo oculī sunt. Iānus simul ante sē et post sē aspicere potest.”

Iūlia: “Ergō Iānus quattuor oculōs habet, nam duo et duo sunt quattuor.”

Mārcus sorōrem laudat: “Rēctē respondēs, Iūlia. Bene computās.”

Iūliā tacente, Mārcus “Nōnne tū gaudēs” inquit “quod ā mē laudāris?”

Iūlia: “Gaudeō quod ā tē laudor, sed id quod interrogor nimis facile est. Ego nōn parvōs tantum numerōs sciō.”

Mārcus: “Ā parvīs numerīs incipere oportet. Nunc autem ad hoc respondē: Quot digitī sunt tibi?”

Iūlia digitōs manūs sinistrae numerat: “Ūnus, duo, trēs, quattuor, quīnque. In hāc manū sunt quīnque digitī.”

Mārcus: “Et in manū dextrā itē quīnque digitī sunt. Quot digitī sunt in duābus manibus tuīs?”

Iūlia: “Id nesciō.”

Mārcus: “Quot sunt quīnque et quīnque? Sī nescīs ad hoc respondēre, puella stulta es. Digitīs computā!”

Iūlia quemque digitum manūs dextrae tangit, dum numerōs dicit ā sex ūsque ad decem: “Sex, septem, octō, novem, decem.

Quīnque et quīnque sunt decem. Mihi sunt decem digitī.”

Mārcus: “Alterum respōnsum est rēctum — alterum nōn rēctum! Nec enim in manibus tantum, sed etiam in pedibus sunt digitī.

In duōbus pedibus tuīs tot digitī sunt quot in manibus: quot igitur digitī sunt tibi?”

Iūlia: “Tot digitōs numerāre nōn possum.”

Mārcus: “Quot sunt decem et decem?”

Iūlia: “Duodecim, putō; nec vērō certa sum.” Iūlia Mārcō respōnsum incertum atque prāvum dat.

Mārcus: “Duodecim? Id respōnsum prāvum ac stultum est! Nōn cōgitās antequam mihi respondēs, Iūlia; itaque prāvē ac stultē respondēs!”

Iūlia, quae lacrimās tenēre vix potest, “Sed nimis difficile est” inquit “id quod interrogor ā tē, Mārce; quamquam multum cōgitō, nōn possum rēctē respondēre.”

Mārcus: “Id quod tū ā mē interrogāris multō facilius est quam id quod nōs interrogāmur ā magistrō. Difficile nōn est numerāre omnēs digitōs suōs, et manuum et pedum. Incipe ab ūndecim!”

tot... quot = tam
multī... quam

Iūlia lacrimam dētergēns ab ūndecim numerāre incipit: “Ūndecim, duodecim, trēdecim, quattuordecim...” Hic puella numerāre dēsinit atque “Cēterōs” inquit “numerōs nesciō.”

Mārcus: “...quīndecim, sēdecim, septendecim, duodēvigintī, ūndēvigintī, vīgintī. Decem et decem sunt vīgintī. Tibi sunt vīgintī digitī.”

Iūlia frātre[m] laudat: “Tū bene computās, Mārce.”

Mārcus rīdēns “Laetor” inquit “quod ā sorōre meā laudor. Ā magistrō meō semper reprehendor, numquam laudor.”

Iūlia: “Vērūm nōn dīcis; nam sī bene computās, ā magistrō laudāris, nōn reprehenderis.”

Mārcus: “At ab illō magistrō ego numquam laudor. Diodōrus mē laudāre nōn vult, quamquam saepe rēctē respondeō.”

Iūlia: “Cūr tē laudāre nōn vult magister?”

Mārcus: “Quia mē malum discipulum esse putat. Ego vērō putō Diodōrum malum esse magistrum!”

Iūlia: “Quid? Nōnne doctus est magister tuus?”

Mārcus: “Nōn dīcō ‘eum indoctum esse’, nam is multās rēs scit quās nōs discipulī nescīmus; sed malus est magister, quia nihil nōs docēre potest. Cum ille tergum vertit, nōs eum rīdēmus atque aliās rēs agimus — nec enim magister post sē aspicere potest ut Iānus! Et cum ille ē librō suō recitat, nōs semper dormīmus!”

Iūlia: “Vōsne dormītis magistrō recitante?”

Mārcus: “Nōn possumus nōn dormīre, cum magister doctus ē magnō librō recitāre incipit.”

Iūlia: “Nōnne ā magistrō excitāminī?”

Mārcus: “Magister recitāns oculōs ā librō suō nōn tollit. Nihil igitur videt praeter librum, nihil audit praeter vōcem suam! Ergō nōs bene dormīmus, nec rūrsus excitāmur antequam is recitāre dēsinit; tum clāmōre magistrī irātī excitāmur, nec

modo verbīs reprehendimur, sed etiam virgā verberāmur!”

Iūlia: “Sī magistrum rīdētis atque in lūdō dormītis, rēctē reprehendiminī et verberāminī, neque enim in lūdō dormīre licet. Ego tē discipulum improbum nōn cōnsolor, quod tergum tibi dolet, at dēlector lacrimīs tuīs!”

Mārcus: “Putāsne mē lacrimāre? Immō magister mē lacrimantem facere nōn potest, etiam sī mē iterum atque iterum verberat. Ego putō brachium eius dextrum tam dolēre quam tergum meum!”